

H. R. ALKER — K. W. DEUTSCH — A. H. STOETZEL (eds.): **Mathematical Approaches to Politics**. Elsevier Scientific Publishing Company. Amsterdam, London and New York 1973, 475 s.

Kirja koostuu pääasiassa IPSAn 1970 kokouksessa (München) pidetyistä politiikan tutkimuksen matemaattisia lähestymistapoja käsitteleistä esitelmistä. Näitä täydentämään toimittajat ovat lisäksi saaneet jonkin verran muualla julkaisematonta materiaalia.

Karl W. Deutschin kirjoittaman laajan johdannon lisäksi kirjassa esitellään neljä erilaista näkökulmaa tai tapaa käyttää kvantitatiivis-matemaattisia lähtökohtia. Ensimmäinen osa edustaa tavanomaista tilastollista otetta; toinen osa käsittelee erilaisia rationaalisia valintamalleja; kolmas osa keskittyy verkko- ja kommunikaatioteoriaan ja neljäs osa taas simulointiin.

Deutschin kirjoittama laaja johdanto on osittain mielenkiintoinen, mutta toisaalta ehkä liian avoimesti matemaattisten otteiden tietyn hedelmättömyyden paljastava. Deutsch käsittelee sangen perusteellisesti kvantitatiivis-matemaattisten tutkimusten kehitystä, nykytilaa ja tulevaisuutta. Pelkästään teknisesti katsoen artikkeli on sangen oiva yleiskatsaus koko po. tutkimusotteen kenttään: tästä kirjasta kannattaisi lukea ehkä ainakin tämä johdantoluku.

Toisaalta Deutsch on tavanomaisen kritiikintön. Häneltä jää arvioimatta esittelemiensä vaihtoehtojen rajat ja mahdollisuudet. Kaikki mahdollinen materiaali näyttää Deutschille olevan yhtä hyvää ja lupaavaa. Lisäksi joitakin seikkoja korostetaan esityksessä ehkä perusteettomasti. Mm. jonotusteoria (waiting line theory) saa lisämääreeksen hurjan kaneetin »a new tool for political analysis». Samoin Rooman klubin malli innostaa Deutschia vakaasti vakuuttamaan, että juuri nyt viimeistään olisi syytä kehittää useiden erillisten mallien kombinaationa vaikka alkeellinenkin poliittisten, taloudellisten ja sosiaalisten tekijöiden maailmanmalli koko maailman muuttumista ja kehitystä selittämään. Matemaattisten otteiden rajallisuus ei sen sijaan valitettavasti aiheuta mitään pohdiskelua: mitä jää tutkimatta ja tekemättä jos kaikki ryhtyvät ko. maailmanmallin rakentamiseen, mitä hyötyä ja kenelle kokonaismallista olisi, jne.

Ensimmäiseen, tilastollisia näkökulmia sisältävään osaan sisältyy kolme artikkelia, joissa käsitellään integraatioteoriaa, Vietnamin sodan kehitystä ja Brasilian demokratiaa. Nämä artikkelit ovat suhteellisen »neutraaleja» eivätkä aiheuta juuri kommentteja. Ainoana seikkana voi todeta artikkelien kyllä sisältävän eräitä politiikan tutkimuksen kannalta tuoreita ongelmanasetteluja ja uusia kvantitatiivisten aineistojen käsittelytapoja.

Toinen osa käsittelee kolmen artikkelin puitteissa rationaalisia valintateorioita. Peliteoria, vaalit, ja kollektiivinen päätöksenteko ovat artikkeleissa käsitellyt asiat. Peliteorian osalta Rapoportin (et al.) tutkimus on kohtalaisen kiinnostava. Siinä verrataan tanskalaisten ja amerikkalaisten koehenkilöiden käyttäytymisen eroja eräessä pelitilanteessa. Tulokset tosin jäävät tavanomaisen laihoksi validisuusasteeltaan. Vaaleja käsittelevässä artikkelissaan P. H. Aranson (et al.) esittävät mm. seuraavantilaisia yllättäviä ja loogisia esimerkkejä: oletetaan, että on kaksi ehdokasta ja enemmistövaalit sekä että yhteisäänimäärä on vakio. Tällöin kilpailijan i lisätessä äänimääräänsä kilpailijan j äänimäärä vähenee ja päinvastoin (!). Tätä todistetta käyttäen haluamme yleensäkin väittää, että kirjan taso teknisesti on epäilemättä hyvä, mutta että asiallisesti monet asiat tulisivat vähemmälläkin vaivalla selvitettyiksi.

Kirjan kolmas osa sisältää pari artikkelia lähinnä verkkoteorian näkökulmasta. Lähinnä nämä artikkelit lienee valittu osoittamaan kahdesta edellisestä näkökulmasta poikkeavan matematiikan soveltamisen mahdollisuuksia. Sisällöllisesti artikkelit vedonnevat lähinnä systeemiteoriaa kannattaviin ja sitä ymmärtäviin tutkijoihin.

Viimeisessä osassa esitetään kolme suppeata artikkelia simulointien käyttämisestä. Tältä osin huomio lähinnä kiinnittyy siihen, että kansainväliset suhteet ja niiden simuloinnit on kuitattu Smokerin ilmeisesti joskus 60-luvun puolivälissä kirjoittamalla, vanhentuneella ja täysin mitäänsanomattomalla jutustelulla. Kirjan julkaisuvuotta ajatellen olisi ehdottomasti ollut syytä etsiä käsiin jokin hieman ajankäsitteellisempi esitys sen vuoksi, että monet saataisivat olla kiinnostuneita simuloinnin nykytilasta ja kehityksestä.

Eräistä syistä tämän arvioinnin laatijat ovat uhranneet tavallista enemmän aikaa teoksen lukemiseen. Kirja sinänsä ei ehkä olisi tätä ansainnut. Itse asiassa voi sanoa, että mitä enemmän olemme kirjaan perehtyneet, sitä pessimistisemmäksi olemme tulleet. Teoksesta näyttää puuttuvan todella reipas tutkijanmieli. Pikemmin se antaa kuvan tutkijoista, jotka vanhoilla päivillään ovat hautautuneet mitään-

sanomattoman teknisen muurin suojaan. Kovin hyvää kuvaa matemaattisen lähestymistavan piiristä tämä teos tuskin kenellekään antaa. Kuva on tosin ehkä hyvinkin monipuolinen, mutta huono siinä mielessä, että se tuskin innostaa ketään jatkamaan tätä tietä eteenpäin. Tämä johtuu siitä, että tutkijat käsittelevät artikkeleissaan elegantisti, steriilisti, ja täysin tarpeettoman monimutkaisesti useimmiten itsestään selviä ja epäoleellisia asioita.

Usein toistuva mielikuva kirjaa lukiessa on, että monet kirjoittajat ovat käyttäneet liian suurta kaivinkonetta mitättömän multanokareen kaivamiseen. Asian kannalta olisi ollut perustellumpaa korostaa sellaisia aiheita ja tutkimuksia, joita ei ilman kvantitatiivis-matemaattista otetta kyettäisi kyllin hyvin selvittämään.

Vilho Harle
Väinö Jääskeläinen